

IHMISKAUPAN UHRIEN AUTTAMISJÄRJESTELMÄ

TILANNEKATSAUS AJALTA

1.1.—30.6.2016

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä on alkuvuonna 2016 vastaanottanut ennätysmäärän hakemuksia henkilön ottamiseksi auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Edellisvuoteen verrattuna hakemusten määrä on lähes kaksinkertaistunut. Myös alaikäisiä mahdollisia ihmiskaupan uhreja on ohjattu auttamisjärjestelmään aiempaa useammin.

Samalla Suomessa ihmiskaupan uhreiksi joutuneita tai suomalaisia ihmiskaupan uhreja on tunnistettu ja ohjattu auttamisjärjestelmään huomattavasti viime vuotta vähemmän.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä julkaisee suppean tilannekatsauksen ajalta 1.1.2016 - 30.6.2016. Katsauksessa käydään lyhyesti läpi tilastoja auttamisjärjestelmään puolivuotiskautena ohjatuista sekä asiakkuuteen otetuista henkilöistä.

Auttamisjärjestelmä korostaa, että sen ylläpitämissä tilastoissa näkyvät vain ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ohjatut (esitetyt) ja sen piiriin hakeutuneet henkilöt, sekä auttamisjärjestelmän asiakkaat.

Seuraava, koko vuoden 2016 käsittävä tilannekatsaus julkaistaan tammikuussa 2017.

LISÄTIETOJA:

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä

Joutsenon vastaanottokeskus

Läykäntie 53, 54190 Konnunsuo

@ ihmiskauppa.auttamisjarjestelma@intermin.fi

Infopuhelin 24 / 7: 02954 63 177

AUTTAMISJÄRJESTELMÄÄN OTETUT UUDET ASIAKKAAT 1.1. - 30.6.2016

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakkaaksi on 30.6.2016 mennessä otettu 42 uutta henkilöä. Edellisvuonna vastaava luku oli 31. Alaikäisiä asiakkaita auttamisjärjestelmään otettiin seitsemän.

ALAIKÄISET ASIAKKAAT SEKÄ ASIAKKAIDEN ALAIKÄISET LAPSET

Kaikkien vuoden 2016 alkupuoliskon aikana auttamisjärjestelmään otettujen alaikäisten henkilöiden (7 henkilöä) on arvioitu joutuneen ihmiskaupan uhriksi Suomen ulkopuolella. Uhriksi on voitu joutua joko kotimaassa tai matkalla kotimaasta Eurooppaan.

Alaikäinen henkilö on saattanut joutua kotimaassaan esimerkiksi ihmiskauppaan viittaavan työvoiman hyväksikäytön kohteeksi, avioliittoon pakotetuksi tai myydyksi, tai rikollisuuteen pakotetuksi (esimerkiksi varastelemaan pakottaminen). Matkalla kotimaasta Eurooppaan alaikäiset ovat voineet joutua seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan sekä rikollisuuteen pakottamisen uhriksi.

1.7.2015 alkaen myös ihmiskaupan uhrin mukana seuraavat alaikäiset lapset, joiden huoltaja uhri on, on laskettu auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Asian tilastointi on aloitettu pääsääntöisesti vuoden 2016 alusta. Asiakkaiden mukana seuraavien lasten ei joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta ole yleensä arvioitu joutuneen ihmiskaupan uhriksi. He saattavat kuitenkin olla auttamistoimien tarpeessa jouduttuaan olemaan huoltajansa mukana ihmiskauppaan viittaavassa tilanteessa tai esimerkiksi huoltajan oireilun vuoksi.

Auttamisjärjestelmään on alkuvuonna 2016 otettu kolme alaikäistä, asiakkaan mukana seuraavaa lasta. Yhteensä auttamistoimien piiriin on tarkasteluajan jaksona otettu 45 henkilöä.

Seuraavilla sivuilla esitetyissä tilastoissa ei ole huomioitu asiakkaiden mukana asiakkuuteen otettuja lapsia.

Uudet asiakkaat ja asiakkaiden alaikäiset lapset (45 henkilöä)

UUDET ASIAKKAAT (42)

Auttamisjärjestelmän asiakkaaksi tarkasteluajanjakson aikana otettu henkilö oli tyypillisimmin seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi joutunut nainen. Uhriksi joutuminen on tapahtunut kahta henkilöä lukuun ottamatta kokonaan Suomen ulkopuolella.

Seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvään ihmiskauppaan voi lukeutua muun muassa prostituutioon pakottamista. Prostituutioon pakottaminen on auttamisjärjestelmän tilastojen mukaan kohdistunut edel-

leen etenkin nigerilaisiin ja muihin länsiafrikkalaisiin naisiin. Uhriksi joutuminen on heidän kohdallaan tapahtunut tyypillisesti Välimeren valtioissa tai Venäjällä.

Afganistanista, Irakista ja Somaliasta kotoisin olevat uudet auttamisjärjestelmän asiakkaat ovat puolestaan joutuneet seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan kohteeksi joko kotimaassaan tai pakomatalla kotimaasta Eurooppaan.

14 uuden asiakkaan arvioidaan joutuneen työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi. Tapauksista vain vajaa puolet on tapahtunut Suomen ulkopuolella. Auttamisjärjestelmän asiakkuuteen tulleet itäafrikkalaiset naiset ovat tyypillisesti joutuneet kotiapulaiseksi pakottamiseen liittyvän ihmiskaupan uhriksi Lähi-idän valtioissa.

Nuoret, tavallisesti Afganistanista tai Irakista saapuvat turvapaikanhakijat ovat puolestaan kertoneet joutuneensa työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi joko kotimaassaan tai matkalla Eurooppaan.

Yleisesti ottaen sekä aikuisten että alaikäisten asiakkaiden kohdalla on ollut havaittavissa ihmissalakuljettajien osallisuus henkilöiden saattamisessa ihmiskaupan uhriksi. Salakuljettajat ovat saattaneet myydä salakuljetettavan henkilön rikollisryhmälle, jonka käsissä henkilö on joutunut ihmiskaupan uhriksi. Joissakin tapauksissa salakuljetettava henkilö on vastoin tahtoaan pakotettu myymään seksipalveluita tai osallistumaan rikolliseen toimintaan maksaakseen salakuljettajan vaatiman, yleensä hyvin suuren rahasumman.

Kategoriaan "muu" sisältyy avioliittoon pakottamista tai myymistä, rikollisuuteen pakottamista, lapsisotilaaksi pakottamista, sekä ensimmäistä kertaa auttamisjärjestelmän historiassa myös elinkaupan yrityksiä.

YKSITOISTA HENKILÖÄ JOUTUNUT IHMISKAUPAN UHRIKSI SUOMESSA

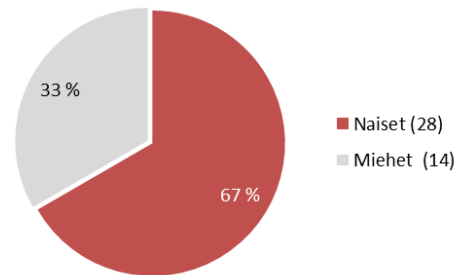
Uusista asiakkaista yhdentoista arvellaan joutuneen ihmiskaupan uhriksi Suomessa. Valtaosa näistä tapauksista liittyy epäiltyyn työvoiman hyväksikäyttöön. Työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi Suomessa olivat joutuneet etenkin miespuoliset henkilöt.

Suomessa epäillyn ihmiskaupan uhriksi joutuneista henkilöistä vain kaksi oli saapunut maahan turvapaikanhakijana. Uhriksi joutuneet henkilöt olivat siis Suomessa joko laittomasti tai työperusteisten oleskelulupien turvin.

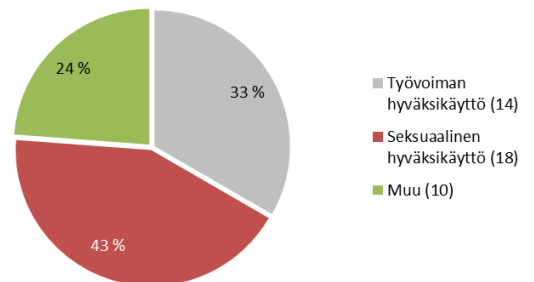
Tarkasteluajanjakson aikana kahden henkilön epäillään joutuneen seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi Suomessa. Yksi Suomessa uhriksi joutunut henkilö lukeutuu kategoriaan "muu".

Tapauksia, joissa niin kutsutun paperittoman henkilön tai kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneen

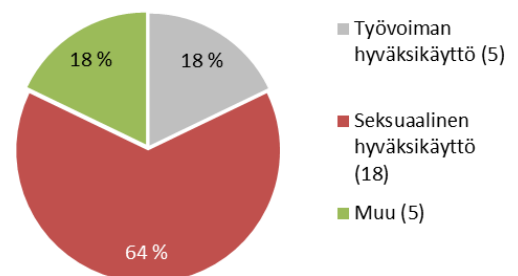
Sukupuolijakauma: uudet asiakkaat (42)

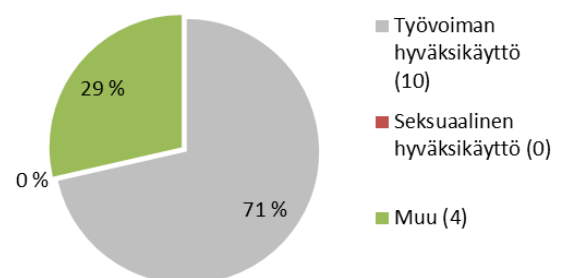
Uhritumistyyppi: uudet asiakkaat (42)

Uhritumistyyppi: naiset ja tytöt (28)

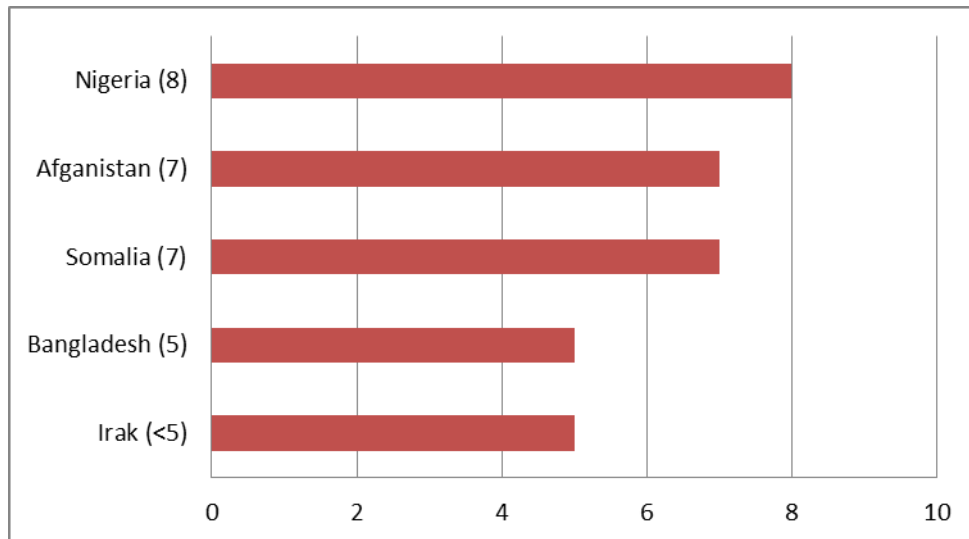

Uhritumistyyppi: miehet ja pojat (14)

henkilön epäillään joutuneen ihmiskauppaan viittaaviin olosuhteisiin Suomessa, on tullut auttamisjärjestelmän tietoon toistaiseksi suhteellisen vähän. Tämä voi osin johtua siitä, että ilman laillista oikeutta Suomessa oleskelevat henkilöt pyrkivät välttelemään kontaktia viranomaisiin, eivätkä helposti kerro ulkopuolisille henkilöille olosuhteistaan. Heidän tunnistamisensa mahdolliseksi ihmiskaupan tai muun rikoksen uhriksi on näin ollen hyvin haastavaa. Auttamisjärjestelmä arvioi tämän kategorian kuitenkin kasvavan lähivuosien aikana.

Yleisimmät kansalaisuudet: uudet asiakkaat (42)

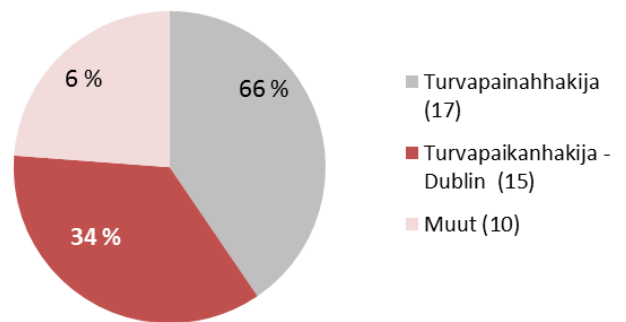

UUSIEN ASIAKKAIDEN KANSALAISSUUS

Auttamisjärjestelmän uudet asiakkaat edustavat 15 eri kansalaisuutta. Auttamisjärjestelmä ei julkista tarkkaa tietoa kansalaisuusryhmistä, joita edustaa vähemmän kuin viisi henkilöä. Tarkasteluajanjaksona auttamisjärjestelmään ei otettu yhtään Suomen kansalaista.

76 prosenttia uusista asiakkaista on saapunut Suomeen turvapaikanhakijana. Heistä vajaa puolet (15 henkilöä) on rekisteröity toisessa EU-valtiossa ennen Suomeen saapumista. Usein myös ihmiskaupan uhriksi joutuminen on tällöin tapahtunut toisessa EU-valtiossa.

Turvapaikanhakijoiden osuus uusista asiakkaista (32/42)

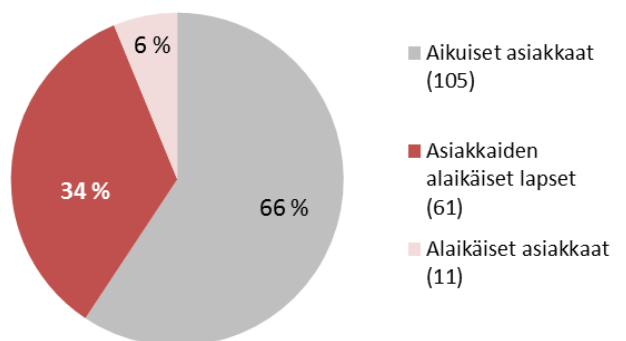

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN ASIAKASMÄÄRÄ 30.6.2016 - KAIKKI ASIAKKAAT

Auttamisjärjestelmän asiakkuudessa on 30.6.2016 ollut yhteensä 116 asiakasta. Näistä asiakkaista alaikäisiä ihmiskaupan uhreja on yksitoista.

Auttamisjärjestelmän koko asiakasmäärä on asiakkaiden lapset mukaan luettuna 177 henkilöä. Vuoden 2015 päättyessä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakkuudessa oli 89 henkilöä.

Kaikki asiakkaat ja asiakkaiden alaikäiset lapset (177)

ESITYKSET AUTTAMISJÄRJESTELMÄÄN OTTAMISEKSI 1.1. - 30.6.2016

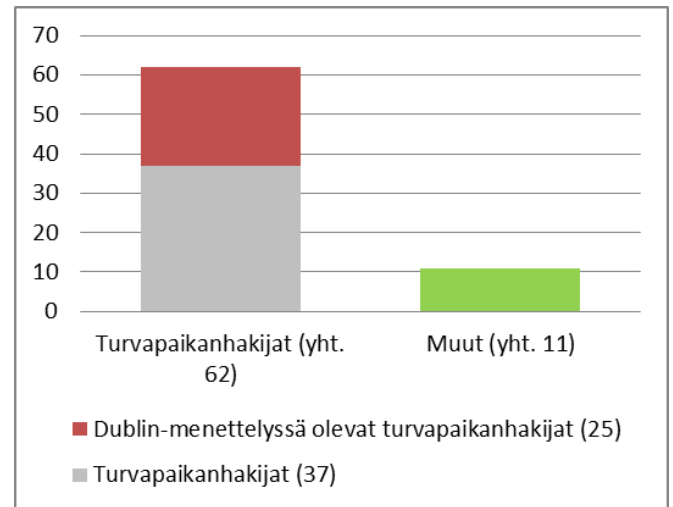
Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä on alkuvuonna 2016 ottanut vastaan ennätysmäärän esityksiä (hakemuksia) henkilön ottamiseksi auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. 30.6.2016 mennessä auttamisjärjestelmään oli esitetty 73:ä henkilöä. Vastaava luku on vuotta aiemmin ollut 44. Koko viime vuonna 2015 auttamisjärjestelmään esitettiin yhteensä 75 henkilöä. Esitysten määrä on edellisvuoden kokonaismäärään verrattuna näin ollen lähes kaksinkertaistunut.

Valtaosa vuonna 2016 vastaanotetusta esityksistä on koskenut turvapaikanhakijana Suomessa oleskelevaa henkilöä. Esitysten määrän kasvun voidaan osin arvioida johtuvan Suomessa turvapaikkaa hakevien henkilöiden määrän moninkertaistumisesta. Lisäksi vastaanottokeskusten kasvava osaaminen ihmiskauppaan liittyvistä asioista on parantanut vastaanottokeskuksissa tapahtuvaa, mahdollisen ihmiskaupan uhrin tunnistamista. On kuitenkin huomattavaa, ettei esitysten määrä ole kasvanut samassa suhteessa turvapaikanhakijoiden kokonaismäärän kasvuun.

Eniten mahdollisia ihmiskaupan uhriksi joutuneita henkilöitä on tunnistettu vastaanottokeskuksissa, joista auttamisjärjestelmälle on toimitettu 34 esitystä henkilön ottamiseksi auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Merkittävää tunnistamistyötä ovat tehneet myös mahdollista ihmiskaupan uhria avustavat lakimiehet ja asianajajat (mukaan luettuna Pakolaisneuvonta ry), joilta on vastaanotettu 14 esitystä henkilön ottamiseksi auttamisjärjestelmään. Maahanmuuttovirasto on esittänyt auttamisjärjestelmään kymmentä mahdollista ihmiskaupan uhria.

Järjestökentältä, johon on tässä luettu myös ammattiliitot, on vastaanotettu yhteensä yhdeksän esi-

Auttamisjärjestelmään alkuvuonna 2016 esitetyt henkilöt (73)

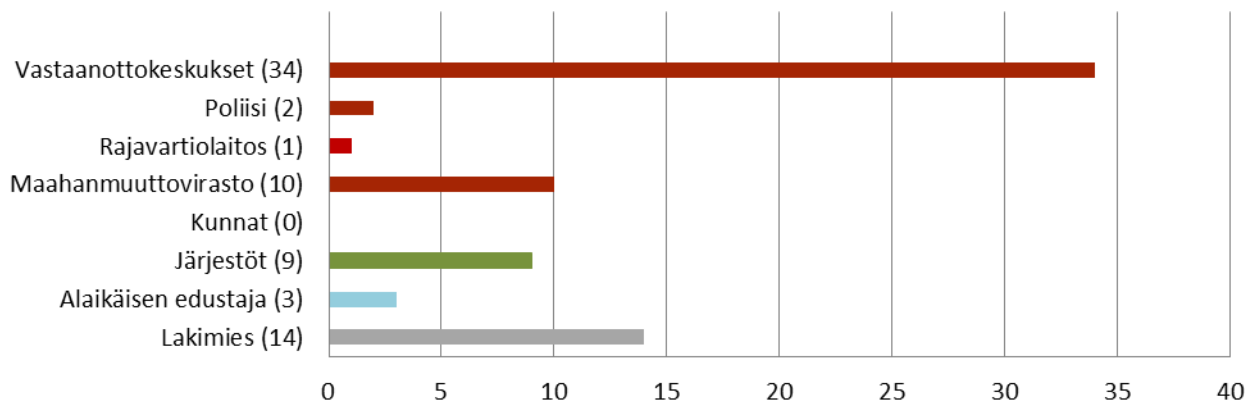

tystä. Kolmessa esityksessä on esityksen laatijana ollut alaikäisen edustaja. Alaikäisen edustajan tai muun laillisen huoltajan suostumus vaaditaan kuitenkin kaikkien alaikäistä koskevien esitysten laatimiseen, joten edustajat ovat olleet mukana tunnistamistyössä tässä tilastossa näkyvää lukua useammin.

Suomessa uhriksi joutuneita henkilöitä on tarkasteluajanjaksona kuitenkin tunnistettu tai ohjattu auttamisjärjestelmään vähemmän kuin tavallisesti. Erityisesti viranomaisten tekemiä esityksiä on saapunut vähemmän edellisiin vuosiin verrattuna. Alkuvuonna 2016 poliisi on tehnyt auttamisjärjestelmään kaksi esitystä ja rajavartiolaitos yhden esityksen mahdollisesta ihmiskaupan uhrista. Kuntien viranomaiset eivät tehneet auttamisjärjestelmään esityksiä tarkasteluajanjakson aikana.

Vuonna 2015 auttamisjärjestelmä arvioi, että noin 62 prosenttia uusista asiakkaista oli joko joutunut ihmis-

Esityksiä tehneet toimijat

kaupan uhriksi Suomessa, tai heidän hyväksikäyttönä oli joko alkanut tai jatkunut Suomessa.

Auttamisjärjestelmälle tehdyistä esityksistä 42:een tehtiin myönteinen päätös. 19 hakijaa sai kielteisen päätöksen auttamisjärjestelmään ottamisesta. Yleisin syy kielteisen päätöksen saamiseen oli, ettei henkilön arvioitu joutuneen juuri ihmiskaupan uhriksi. 30.6.2016 yhteensä 12 uutta esitystä odotti vielä ratkaisua.

MAHDOLLISEN IHMISKAUPAN UHRIN OHJAAMINEN AUTTAMISJÄRJESTELMÄÄN

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä ei tee niin kutsuttua etsivää työtä. Mahdollisen ihmiskaupan uhrin ohjautuminen auttamisjärjestelmään edel-

lyttää, että mahdollisen uhrin kohdannut taho tai uhritse laatii hakemuksen auttamisjärjestelmään pääsemiseksi. Tätä hakemusta kutsutaan esitykseksi.

Esityksen henkilön ottamisesta ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään voi tehdä viranomainen, järjestö, ihmiskaupan uhri itse taikka yksityinen tai julkinen palveluntuottaja. Kiireellisessä tapauksessa sekä esitys että päätös auttamisjärjestelmään ottamisesta voidaan tehdä suullisesti, jolloin auttamistoimia päästään järjestämään viipymättä.

Auttamisjärjestelmä ohjaa esitysten tekemisessä sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisessa. Auttamisjärjestelmään voi olla yhteydessä sähköpostitse, www.ihmiskauppa.fi -sivuston kautta tai puhelimitse.

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN ANTAMAT TOIPUMIS- JA HARKINTA-AJAT 1.1. - 30.6.2016

TOIPUMISAIKA

Auttamisjärjestelmä on tarkasteluajanjakson aikana antanut toipumisajan kahdelle henkilölle. Kumpikin toipumisaika on annettu 30 päiväksi. Toipumisaikojaa ei ole ollut tarvetta jatkaa.

Toipumisaika on tarkoitettu ihmiskaupan uhreille, jotka eivät kykene tai halua yhteistyöhön viranomaisten kanssa rikosasian selvittämiseksi. Toipumisaika voidaan antaa Suomessa laillisesti oleskelevalle henkilölle, siis myös Suomen kansalaiselle auttamisjärjestelmään ottamisen yhteydessä. Toipumisaikana esitutkintaviranomainen tai syyttäjää ei saa olla yhteydessä asiakkaaseen ilman asiakkaan erillistä suostumusta, eikä auttamisjärjestelmä saa

antaa asiakkaan tilanteesta tietoja esitutkintaviranomaiselle.

Toipumisaika voidaan antaa 30 päiväksi, ja sitä voidaan jatkaa jopa 90 päivän mittaiseksi, jos ihmiskaupan uhrin henkilökohtaiset olosuhteet sitä edellyttävät. Toipumisajan päätyttyä auttamisjärjestelmällä on velvollisuus ilmoittaa salassapitosäännösten estämittä poliisille ihmiskaupan uhrista ja päätöksestä, jolla uhri on otettu auttamisjärjestelmään. Toipumisajasta säädetään *laissa kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011)*.

HARKINTA-AIKA

Harkinta-ajan auttamisjärjestelmä on antanut kolmelle henkilölle. Harkinta-aikojen pituus on ollut yhdestä kolmeen kuukautta.

Harkinta-aika on tarkoitettu Ihmiskaupan uhreille, joilla ei ole laillista oleskeluoikeutta Suomessa. Harkinta-aikana ihmiskaupan uhrin oleskelu Suomessa on laillista. Harkinta-aika voidaan antaa vähintään 30 päiväksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi. Harkinta-aikana ihmiskaupan uhrille annetaan mahdollisuus toipua kokemuksistaan ja päättää, haluaako hän ryhtyä yhteistyöhön viranomaisten kanssa häneen kohdistuneen ihmiskaupparikoksen selvittämiseksi. Harkinta-ajasta säädetään *ulkomaalaislaissa (301/2004)*.

VIRALLINEN TUNNISTAMINEN

Vuoden 2016 alkupuoliskolla auttamisjärjestelmä on arvioinut neljän henkilön virallista tunnistamista ihmiskaupan uhriksi. Heistä kaksi on päätetty tunnistaa ihmiskaupan uhriksi.

Tunnistetuille henkilöille on laadittu kirjallinen päätös tunnistamisesta ja he saavat jatkaa auttamisjärjestelmän asiakkuudessa pääsääntöisesti siihen saakka, kunnes auttamistoimille ei enää ole tarvetta.

Tarkempaa tietoa ihmiskaupan uhrin virallisesta tunnistamisesta sekä tunnistamisen oikeusvaikutuksista löytyy auttamisjärjestelmän vuonna 2015 laatimasta tietopaketista. Tietopaketin voi saada auttamisjärjestelmältä.